

УДК 338.43

TOPICAL ISSUES AND METHODS OF DEVELOPING THE GRAPE WINE INDUSTRY OF UKRAINE

A. Boremskiy

National University of Food Technologies

Key words:

Grapes

Wine grape

Governmental regulation

ABSTRACT

The problems of wine sector are identified; the problems and factors influencing the viticulture and winemaking are outlined; the efficiency of governmental regulation of the industry is characterized; the ways of increasing the efficiency of grapes cropping and wine producing as well as the basic regulations for wine producing industry are discussed.

Article history:

Received 17.04.2014

Received in revised form

05.05.2014

Accepted 29.05.2014

Corresponding author:

A. Boremskiy

E-mail:

npnuht@ukr.net

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ВИНОГРАДНО — ВИНОРОБНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ І ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

А.С. Боремський

Національний університет харчових технологій

У статті окреслено проблеми розвитку виноградно-виноробної галузі та визначено чинники впливу на ефективність виноградарства й виноробства, охарактеризовано стан державного регулювання цієї галузі, запропоновано шляхи вирішення проблеми підвищення ефективності у вирощуванні винограду та виробництві вина, розглянуто основні нормативні акти, які регламентують діяльність у виноградно-виноробній галузі.

Ключові слова: *виноград, виноградне вино, державне регулювання.*

Виноградарство та виноробство в Україні завжди були важливими видами економічної діяльності. Це галузь із однією з найдовших історій розвитку. Втім, незважаючи на існуючу державну підтримку, нинішні площі плодово-ягідних насаджень, виноградників все іще не забезпечують повною мірою внутрішні потреби країни. Для забезпечення внутрішніх потреб уже зараз завозяться не тільки виноматеріали і коньячні спирти, а й фрукти. Прогнозують, що най-

ближчим часом їх імпорт значно зросте. Без державної підтримки Україна і далі дотуватиме зарубіжні підприємства, купуючи за валюту фрукти, винома-теріали та готову продукцію. Відсутність державної підтримки може зупинити галузь у розвитку, поставить під удар тисячі українських селян, посилить існуючу імпортозалежність України (країни з відмінними можливостями для сільського господарств).

Економічні проблеми виноградарства та виноробства порушувались у працях Б.В. Буркинського, І.М. Агеєвої, А.А. Бревнова, В.І. Іванченко, І.Г. Матчиної, Ю. Мокеєвої та інших вітчизняних науковців. Однак динамічні зміни економічної ситуації в країні свідчать про необхідність подальшого вивчення та пошуку шляхів вирішення проблем виноградно-виноробної галузі.

Аналізуючи сьогоднішній розвиток виноградно-виноробної галузі, необхідно зауважити, що протягом 90-х років минулого сторіччя внаслідок несприятливої для сільськогосподарських виробників політики держави та інших негативних чинників спостерігалось різке скорочення площ і валового виробництва винограду та фруктів. Вже на початок 2000 р. площі виноградників і плодово-ягідних насаджень скоротилися майже на 40%. Унаслідок нестабільного фінансування галузі з 2008 р. річні обсяги закладення виноградників скоротилися з 5,1 тис. га до 0,9 тис. га, плодово-ягідних насаджень — з 3,5 тис. га до 3,0 тис. гектарів. Продовжується скорочення площ виноградних насаджень і зараз. Так, починаючи з 2000 р., розкорчовано більше 75 тис. га старих зрідженних малопродуктивних виноградників.

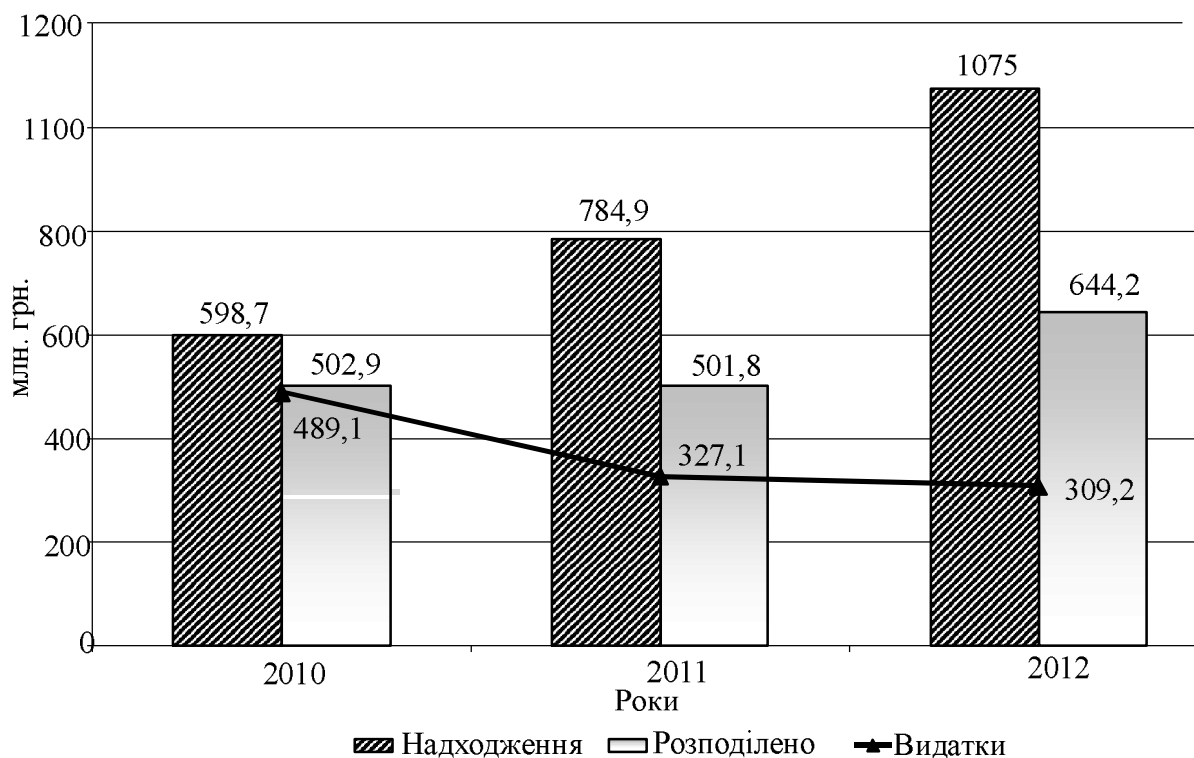
Серйозною проблемою галузі залишається низька забезпеченість виноградарських господарств вітчизняним посадковим матеріалом винограду. Обсяги переробки підприємствами винограду на винома-теріали у 2013 р. склали 329,6 тис. т., що на 24,3 тис. т., або на 7% менше, ніж у 2012 році. Винома-теріалів вироблено 23,0 млн. дал, що на 2,0 млн. дал, або на 8% менше.

У сільськогосподарських підприємствах у даний час обліковується понад 15 тис. га виноградників, вік яких становить понад 25 років, і близько 25 тис. га садів, віком від 20 до 30 років. Ці площі мають значну зрідженість і втрачають кількісні та якісні показники врожайності, а тому потребують обов'язкової заміни.

Державним бюджетом України на 2010-2012 рр. за КПКВК 2801350 «Державна підтримка розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними» планувалися видатки на рівні 2290,0 млн. гривень, що на 348,0 млн. гривень менше від фактичних надходжень. Незважаючи на це, у зазначений період з розподілених бюджетних коштів у сумі 1648,9 млн. гривень органами Державного казначейства України виплачено лише 1125,4 млн. гривень.

Як видно з діаграми, протягом останніх трьох років спостерігається чітка негативна тенденція — чим більші надходження від збору, тим менше інвестицій у виноградарство, садівництво і хмелярство.

Так, у 2012 р. фактично компенсовано суб'єктам господарювання витрати, понесені у звітному році на створення і зрошення насаджень, придбання спеціалізованих механізмів і техніки, на загальну суму 94,3 млн. гривень.

Рис. Динаміка надходження і використання коштів на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства

Тобто для виноградарів, садівників і хмелярів 2012 р. виявився найгіршим у частині державного фінансування, починаючи з 2000 року.

Спрямування 1,5 % збору до загального фонду Державного бюджету України, як це було передбачено Законом України «Про Державний бюджет України на 2013 рік», призвело до припинення посадок багаторічних насаджень за новітніми технологіями, припинення будівництва холодильників з регульованим газовим середовищем, придбання і монтажу камер швидкого заморожування тощо.

Що стосується виробництва виноробної продукції в Україні, то виноробні підприємства України у 2013 р. виробили 4459,4 тис. дал коньяку України (97,4 % обсягу 2012 р.), шампанського України — 3060,6 тис. дал (90,1 % обсягу 2012р.), вин ігристих — 3620,5 тис. дал (175,2 % обсягу 2012р.) та вина виноградного — 11726,2 тис. дал (93,7 % обсягу 2012р.).

Варто підкреслити, що відсутність фінансування (визначеного напряму державної підтримки) призведе до значної соціальної напруги у регіонах країни, де розвинуто виноградарство та садівництво, адже понад 150 тис. осіб, постійно зайнятих у галузях садівництва, виноградарства та хмелярства, і понад 800 тис. громадян України, зайнятих у сезонних роботах на багаторічних насадженнях, втратять робочі місця. Питання державної підтримки виноградно-виноробної галузі України в контексті внесення змін до Державного бюджету України та окремих законодавчих актів України на сьогоднішній день є надзвичайно важливим.

Необхідно на законодавчому рівні створити комфортні умови виробникам виноробної продукції для розвитку виробництва винопродукції у невеликих

виноградарсько-виноробних підприємствах. Для цього слід внести зміни до Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів» і Земельного кодексу України. Крім того, з метою збереження пілґ, що передбачені чинним законодавством сільгоспвиробникам, відповідні зміни потрібно внести і до Податкового кодексу України.

У зв'язку з підписанням Угоди між Україною та Європейським Союзом потрібен час і підтримка уряду, щоб перейти на ті ж умови, за якими працюють вусі країни світу в цій галузі. Проте для збереження традицій споживання та визначеного асортиментного портфеля не можна відмовлятися виробляти українське вино, шампанське України, коньяк України. Потрібно наповнювати споживчий ринок вітчизняною якісною продукцією, розвивати кращі традиції українського виноградарства та виноробства. У зв'язку з цим потребують законодавчого врегулювання функції контролю виноробної галузі з метою недопущення випуску фальсифікованої продукції.

Отже, на часі внесення змін до Земельного кодексу України, у якому необхідно врегулювати питання безперешкодного придбання власником виноградних насаджень земельної ділянки, на яких вони розташовані; внести зміни до Податкового кодексу України в частині врегулювання питання щодо недопущення втрати податкових пілґ сільськогосподарськими підприємствами, які вирощують виноград, переробляють його і виробляють виноробну продукцію.

Доцільним є також використання зарубіжного досвіду. Так, у країнах ЄС садівнича та виноградно-виноробна галузі отримують державну підтримку у вигляді дотацій або субсидій із спеціальних фондів, які існують для фінансування загальнодержавних і галузевих програм, створення багаторічних насаджень, технічного оснащення галузей, науково-дослідної діяльності у сфері садівництва й виноградарства.

У Німеччині, Італії та Франції функціонує система державної підтримки виноградарства, яка складається із субсидій і дотацій за рахунок місцевого бюджету, фондів федерального (регіональних) бюджету та фондів Євросоюзу. У Болгарії передбачено державні субсидії із спеціального бюджетного фонду "Землеробство", які спрямовують на закладення нових виноградників і розко-рчування старих насаджень, закупівлю спеціальної техніки та покриття витрат з оподаткування агропідприємств. У Польщі держава виділяє значну фінансову компенсацію агроекспортерам. Крім того, аграрії одержують по 100 тис. євро на закладення багаторічних насаджень, придбання техніки, будівництво холодильників тощо.

Висновки

Викладене вище дає підстави стверджувати, що існує необхідність формування такої державної політики в Україні, яка надасть можливість розвиватися виноградно-виноробній галузі. Оскільки виробництво вин у будь-якій країні починається з виноградарства, то виноград є головною сировиною для виробництва цього напою. Для того, щоб відродити сировинну базу виноробства, а також налагодити постійно зростаючий рівень виробництва та споживання

вин, необхідні такі зміни у законодавчій базі країни й організаційних заходах, які враховували б інтереси всіх представників галузі, а також відповідали високим вимогам ринку. Виноградно-виноробна галузь з її проблемами і державні інстанції з їх функціями і повноваженнями повинні мати керівництво до дії у вигляді перспективної програми розвитку, в якій позначені конструктивні підходи до її реалізації, що, зрештою, має призвести до відродження колишньої слави підприємств виноградарства та виноробства України.

Література

1. *Экономические проблемы виноградарства и виноделия* / [Б.В. Буркинский, И.Н. Агеева, А.А.Бревнов и др.]; под ред. Буркинского Б.В. — О.: Институт проблем рынка и экономико-экологических исследований НАН Украины, 2007. — 216 с.

2. *Иванченко В.И.* Состояние виноградарства и повышение его эффективности для производства конкурентной винодельческой продукции [Электронный ресурс]: (Виноградарство и виноделие) / В.И. Иванченко, И.Г. Матчина // Виноградарство и виноделие. — 2009. — № 3. — С.7 — 9. [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://www.nbu.gov.ua/Portal/Chem_Biol/Magarach/2009_3/mv_7-9.pdf.

3. *Мокеева Ю.* Виноградники Украины: завтра начинается сегодня (Drinks +) / Ю. Мокеева // Drinks +. — 2006. — № 8. — [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://drinks.com.ua/article.php?article_id=2668.

4. *Галузева* програма розвитку виноградарства та виноробства України на період до 2025 року // Міністерство аграрної політики. — [Електронний ресурс]. Режим доступа: <http://www.minagro.kiev.ua/page/>

5. *Інформація* із засідання круглого столу на тему: «Проблемні питання виноградно — виноробної галузі України та шляхи їх вирішення» // Міністерство аграрної політики та продовольства України. — [Електронний ресурс] Режим доступа: <http://www.minagro.kiev.ua/page/>

ПРОБЛЕМНЫЕ ВОПРОСЫ РАЗВИТИЯ ВИНОГРАДНО — ВИНОДЕЛЬЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ УКРАИНЫ И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ

А.С. Боремский

Национальный университет пищевых технологий

В статье очерчены проблемы развития виноградно-винодельческой отрасли и определены факторы влияния на эффективность виноградарства и виноделия, охарактеризовано состояние государственного регулирования этой отрасли, предложены пути решения проблемы повышения эффективности при выращивании винограда и производстве вина, рассмотрены основные нормативные акты, регламентирующие деятельность в виноградно-винодельческой отрасли.

Ключевые слова: виноград, виноградное вино, государственное регулирование.